

מבקרי-התיאטרון היללו ושיבחו את

המחזה „קספר“ כ„תיאטרון מצויין“ ו„חוויה משגעת“ ואילו פקידי-התרבות של

„אמנות לעם“ מצאו את המחזה כבלתי-דאורי-להצגה בעיירות-הפיתוח

התיאטרון האתר וישראל האחדות

כתוצאה מלחצים של חברי-כנסת רבים, שביקרו את אופן ניהולם של המועצה לתרבות ולאמנות ואמנות לעם בוועדת החינוך של הכנסת, פנה שר-החינוך והתרבות אהרון ידלין, וביקש לנסח המלצות עקרוניות ומעשיות לגבי מענקי מישרדו. הוועדה, המכונה ועדת-לוינסקי, שבה היו חברים ע. לוינסקי, בצלאל אמיר וד"ר יונת מילקמן, פירסמה את מסקנור תיה ב-9 בנובמבר 1976.

כמו מרבית הדו"חות שנעשו בעבר בי ענייני תרבות, גם דו"ח זה הוא בעל פנים לכאן ולכאן. בנושא „תקציב ותמריצים“ סעיף ו' נאמר: „הוועדה סבורה כמורכב, כי תיאטרון זכאי לתמריץ בצורת מענק נוסף עבור הפקה מיוחדת או הפקה חד משמשת צורך ציבורי במיסגרת מדינית התרבות הכללית של המישרד. תמריץ כנ"ל יהיה חד-פעמי ויתייחס לפרויקט מסוים שיאושר או על-ידי המישרד מתקציבו או על-ידי המועצה הציבורית מתקציבה.“

במילים אחרות: שעה שמישרד-החינוך והתרבות שילם לתיאטראות הבימה, הקאמר, ח'פה, באר-שבע, והחאן הירושלמי סכום של כ-18 מיליון לירות ישראליות בשנת התקציב 1976/7 הרי אמנות לעם, החולש על חלק ניכר מהסכומים שהמדינה מוציאה על תיאטרון, החליט שלא לקבל להצגה מחוץ למרכזים עירוניים את 190 שבהפקת מוטי סנדק ואשר צרפתי, למרות שבמסקנות ועדת לוינסקי נקבע במפורש: „אין הוועדה סבורה שהגורמים הציבוריים, באשרם את התוכניות והפעילות צריכים להתערב בשיקולים האמנוריים של קביעת הרפרטואר...“

כלומר: הצגה שזכתה בביקורות מהמעותיות בעונת התיאטרון הנוכחית, המחזיקה את עצמה בתל-אביב באופן עצמאי וממלאת אולמות מזה ארבעה חודשים, בעיירות נידודות להגיע ולהציג בכל מקום במדינת-ישראל, ולמלא את מסקנותיה של ועדת לוינסקי, אינה זוכה בעידוד המינורי מלי שבו זוכים תיאטראות הבורקאס הירושלמי והמסובסדים. כך נוצר מצב שבו תושבי ישראל האחרת אינם זוכים בהצגות התיאטרון האחר.

אשר צרפתי במחזה „קספר“

לוח את קספר על הקרשים.

סנדקי-התרבות נגד סנדק

הכמאי מוטי סנדק, שביים בלונדון בהצלחה את מחזהו של הפולני טדיאוש רוביץ הזקן המצחיק הזה בהשתתפות השחקן הבריטי לי פוקס, במימון הארט קאונסיל, שהוא דגם-האב הבריטי של המועצה לתרבות ולאמנות בישראל, פנה אל הגוף המכונה אמנות לעם, הפועל על בחסות המועצה לתרבות ולאמנות, בהנהלת יוסף פרוסט. ההצגה לא נתקבלה על-ידי אמנות לעם למופעים בעיירות-פיתוח, למרות שבהצגת-ראווה שנערכה עבור הנהלת האגודה, נכחו רק שלושה מתוך 12 חברי הגוף המייצק, וביניהם קצין צבא המייצג את קצין-החינוך-ראשי של צה"ל, משה זעירי מהוועדה-הפועל של ההסתדרות, שהינם מייצגים אדמיניסטרטיביים והמבקר בועד עברון, ששיבחה את המחזה. מהו המוסד המכונה אמנות לעם?

אמנות לעם מספק לעיירות-הפיתוח ולי-ערי-השדה מופעים כמו אלה של הגנש החיזור ולהקות-בידור אחרות, והתיאטרון גנים המסובסדים יוצרים עבורו גירסות מאולתרות של מחזות להאדמה הזאת, הדרי בוק ושאר דוגמות מן הקלאסיקה התיאטרלית רונית היישובית, הצגות שהתיאטראות אינם טורחים אפילו להביא בפני מיבנה בני קורת התיאטרון. רק לפני חודשים אחדים גילה מבקר-התיאטרון הד"ר גדעון עפרת, כי המחזמר קריה שהחל כמחזה קאמר של מחאה בתיאטרון חיפה, עבר על-ידי אמנות לעם טיפול קוסמטי, הפך למעין מחזמר חובבי-יצרני על ישראל השנייה, והותר להצגה על-ידי אמנות לעם.

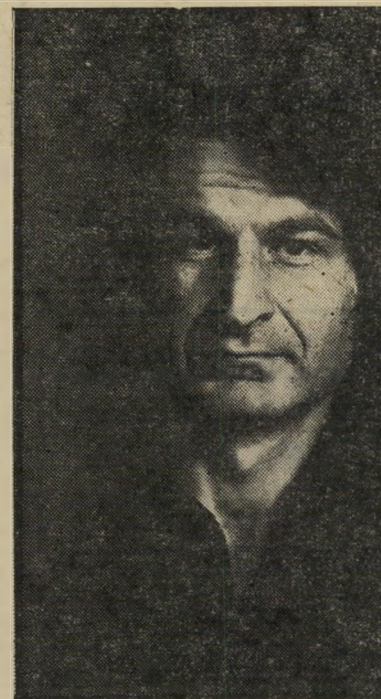
מדוע לא הותר קספר להצגה על-ידי אמנות לעם? קספר הוא מחזה-מחאה מתוחכם, הוא עוסק במיתוסים של חברה כפי שאלה

ב 26 במאי 1828 נתקלו עוברים-משוטט ללא מטרה ברחובותיה של העיר נירנברג, התברר שהנער אינו שלט בשום שפה או לשון. בכליו נמצא מיכתב, ובו כתוב: „שמו קספר האזור, שנת לידתו 1812. מאז נולד לא בא בחברת בני-אדם אלא הוחזק בחדר נעול. צרכיו סופקו לו, ואיש לא שוחח עימו.“

קספר למד קרוא-וכתוב, הועבר לעיר אחרת, מבלי שאיש יירד לפישרו, וכעבור שנה חזר לנירנברג כשהוא פצוע וחבול. בשנת 1833 נפצע שוב, הפעם פצעים אנושיים, ושלושה ימים לאחר-מכן הלך לעולמו.

סופרים ומשוררים רבים מצאו עניין רב בקספר האזור. ורלן וגיאורג טארקל הקדישו שירים לדמותו. הסופר יעקב וטרמן כתב רומן ארוך על תולדותיו, ולפני שנת תיים הוטרט סיפורו של קספר (הטרט יוקרן בקרוב בארץ). בשנת 1968 העלה התיאטרון האוסטרי הצעיר, פטר הנדקא, לראשונה את מחזהו קספר, שהפך מאז אחד המחזות ה„קלאסיים“ של עשור השנים האחרון.

לפני כחמש שנים הוצע המחזה קספר לישיבתו ויינברג, מנהל התיאטרון הקאמרתי דאן, על-ידי השחקן ישראל גוריון. ויינברג אמר לגוריון: „הקהל שלנו אינו בשל לתיאטרון שכזה.“ מאז הוצע המחזה פע-

במאי מוטי סנדק

מים מיספר, על-ידי שחקנים שונים, לוועידות-רפרטואר, אך נידתה בטענה, „הקהל שלנו אינו בשל...“

מוטי סנדק, במאי צעיר (30) בוגר הברית טיש תיאטר סנטר, שעבד עם במאים בריטיים כלינדי אנדרסון וג'ואן ליטלוד, פגש לפני כשנה וחצי בשחקן אשר צרפתי, ששיחק באותה עת בלהקת החאן הירור שלמי. לשניהם התברר כי חלומם המשותף הוא להעלות את קספר בעיברית. לי שניים היה ברור כי התיאטראות המסובסדים, אינם מתכוונים כלל להעלות מחז זה.

משום כך הקימו מוטי סנדק ואשר צרפתי את התיאטרון האחר וגייסו סכום של 80 אלף לירות ישראליות. על-מנת להע-

אמנות מסווגת לעם נבחר

מזה ארבעה חודשים ממלאת הרי הצגה קספר, ללא תמיכה ציבורית וללא סובסידיה, אולמות בתל-אביב, תוך שהיא מושכת אליה תלמידים-תיכון, חיילים וצעירים — שאינם נוהגים לבקר באולמות התיאטרון. מבחינת יכולת-הקיבול של אולמות גדולים, ההצגה נושאת את עצמה מן הבחינה הכלכלית מבלי להזדקק כלל לסובסידיה כלשהי, שעה שתיאטרונים צעירים כהבימה, הקאמרתי ותיאטרון חיפה נתמכים בקרוב ל-80 אחוזים מתקציבם, מבלי שייצאו לעריה-השדה ולעיירות-הפיתוח. מניעת עידוד הצגת קספר בישראל האחרת, עלולה לעורר את המחשבה כי האגודה לאמנות לעם לא נועדה לעידוד האמנות לעם, אלא דווקא לבלמתה.

צרפתי ב„קספר“